

HAPTONOMISCH HC CONTACT

Nr. 1 - 16^e jaargang - Maart 2005

De website www.haptonomischcontact.nl

Over discussie, dialoog en liefde voor het verschil

Een vernieuwende wetenschap

Antwoord op de 'open brief'

ELECTRO MEDICO

HAPTONOMIE BEHANDELBANKEN

Ontwikkeld in samenwerking met de haptonoom. **Compleet** geleverd met speciaal matras. De uitvoeringen zijn:

Standaard uitvoering,
2-dlg verstelbaar 80 cm breed

Art.nr. 1960 € 995.00

ELECTRO MEDICO

Electro Medico Nederland bv
Pr. Marijkestraat 4 - 8
2404 BC Alphen a/d Rijn
Tel. 0172 - 47 50 41
Fax 0172 - 49 17 28
E-mail: info@electromedico.nl

De website www.haptonomischcontact.nl _____ Pagina 5

Redactioneel: Wim Laumans en Mia van Luttervelt

Colofon _____ Pagina 5

Over discussie, dialoog _____ Pagina 7
en liefde voor het verschil

Ben van den Brand

Haptonomie, _____ Pagina 16
een vernieuwende wetenschap

Coos Stolper

Vraag _____ Pagina 23

Gert Klabbers

Antwoord op de 'open brief' van de _____ Pagina 24
'Academie voor Haptonomie'
in HC, 2004-4

Tonny van Banning

Voor u gelezen _____ Pagina 29

- Het mag niet, het mag nooit: seksuele intimidatie door hulpverleners.....

Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

- Een theorie van de presentie – Andries Baart

Voor de mens in de praktijk

FysioLogic®

Wat LogicData onder de naam FysioLogic® ontwikkelde als software voor fysiotherapeuten, die behoefte hebben aan een soepel lopende administratie, is inmiddels uitgegroeid tot een *breed softwarepakket voor de gehele medische sector...*

... omdat

- LogicData in haar 25-jarig bestaan niet heeft stilgestaan.
- LogicData het belangrijk vindt, dat (para)medici hun tijd optimaal kunnen besteden aan hun kerntaken.
- LogicData het belangrijk vindt, dat (para)medici hun tijd en goede humeur niet moeten verliezen in een omslachtige en tijdrovende administratie.
- LogicData vindt, dat het niet moet uitmaken of een praktijk uit één of meerdere behandelaars bestaat.
- LogicData vindt, dat haar software ook zonder cursus toepasbaar moet zijn.

FysioLogic® is verkrijgbaar in twee versies:

- **FysioLogic® Basic** voor de eenvoudige praktijk.
- **FysioLogic® Plus** voor de grotere praktijk. FysioLogic Plus is ook interdisciplinair toepasbaar en daarmee bij uitstek geschikt voor groepspraktijken of medische centra en in een netwerk.

Vraag gratis en vrijblijvend een persoonlijk advies aan

LOGICDATA

ADVIESBURO - AUTOMATISERING

Hof van Hoornwijck

Laan van Zuid Hoorn 51, 2289 DC Rijswijk

Tel. 070 - 415 25 83

Fax. 070 - 415 51 19

www.logicdata.nl

info@logicdata.nl

De website www.haptonomischcontact.nl

Wim Laumans en Mia van Luttervelt

COLOFON

Uitgave

Stichting Haptonomisch Contact
KvK Utrecht 30181509
ISSN 0929-7723

Voorzitter Stichting

Paulien Pinksterboer, tel. 0251-210707
voorzitter@haptonomischcontact.nl

Redactie

Wim Laumans, tel. 035 6561690
hoofdredacteur@haptonomischcontact.nl
Mia van Luttervelt, tel. 070 3500019
eindredacteur@haptonomischcontact.nl

Redactieadres

d'Aumeriestraat 49
2586 XM Den Haag
mvanlutt@fysionet.nl

Abonnementen en advertenties

Van der Veer Media
Tel. 035 5254558
Fax 035 5254652
vanderveer.media@hetnet.nl
Mob. 06 53610773

Projectbegeleiding

Van der Veer Media,
Blaricum

Prijs

Euro 27,50 per jrg. voor 4 nrs.

Kopijsluiting

31 januari 2005

Kopij

Haptonomisch Contact verschijnt vier keer per jaar. Aan haptonomie gerelateerde artikelen, meningen, praktijkervaringen, informatie en nieuws kunt u sturen naar het redactieadres; indien mogelijk graag per e-mail.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit tijdschrift berust bij de redactie. Zij behoudt zich het recht voor om in overleg met betrokkene kopij in te korten of niet te plaatsen. De auteur blijft eindverantwoordelijk voor de inhoud van zijn/haar geschrift.

Losse nummers verkrijgbaar na overmaking van € 9 op bankrekeningnr. 64.20.94.594 t.n.v. Van der Veer Media, Blaricum. (Studenten)kortingen zijn onder bepaalde voorwaarden mogelijk.

© Alle rechten voorbehouden. Overname van artikelen alleen na schriftelijke toestemming. Bij plaatsing na toestemming van de redactie dient Haptonomisch Contact te allen tijde als bron vermeld te worden.

Webdesign en onderhoud
webmaster@haptonomischcontact.nl

Beste lezer,

Mede namens het bestuur van de Stichting Haptonomisch Contact geven wij met vreugde kennis van de aanwezigheid op internet van de website www.haptonomischcontact.nl, voorzover u deze nog niet heeft ontdekt. Wij zijn veel dank verschuldigd aan onze webmaster Esse Jonker, die op verzoek van onze hoofdredacteur Wim Laumans geheel belangeloos deze website voor ons heeft ingericht en ook voor ons zal onderhouden. Daarmee is een lang gekoesterde wens in vervulling gegaan.

De stichting heeft hiermee tevens een begin gemaakt met het verwezenlijken van een ander doel, namelijk 'het stimuleren en signaleren van activiteiten inzake haptonomie' door het inrichten van een Activiteitenkalender op de website. Wanneer u uw geplande activiteit zo spoedig mogelijk mailt naar Wim Laumans, hoofdredacteur@haptonomischcontact.nl, dan zorgt hij voor verdere verwerking.

Op 1 en 2 september is het Vervolg Colloquium in Oms, Frankrijk.

Op 9 en 10 december is het internationale Congres Haptonomie te Parijs.

Op onze website vindt u links naar het CIRDH van grondlegger Frans Veldman in Frankrijk, naar de vijf opleidingen haptonomie in Nederland, naar de Vereniging van Haptotherapeuten VVH, de Vereniging Haptonomische Zwangerschapsbegeleiders VHZB en de groep Haptonomisch Contact na een Miskraam HC-M, zoals de genoemde organisaties ook een link naar ons zullen opnemen.

De bestuursleden van de Stichting zijn nu ruim drie jaar zeer actief. Aanvulling en/of vervanging is gewenst.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met bestuursleden.

In dit nummer vindt u een gedegen en stimulerend stuk van Ben van den Brand over discussie, dialoog en liefde voor het verschil, een machtig mooi artikel van Coos Stolper, waarin zij

schrijft over haptonomie als vernieuwende wetenschap. Van historische betekenis in de wereld van de haptonomie is het antwoord van Frans Veldman op de ‘open brief’ van de Academie voor Haptonomie (HC 2004-4) waarin hij voorstelt na deze open briefwisseling oprecht de mogelijkheden tot overleg te onderzoeken in een open dialoog.

Als bestuur en redactie zijn wij blij ons steentje te kunnen bijdragen aan historische ontwikkelingen.

Uw bijdragen, aanvullingen, kritiek en complimenten, helpen ons bouwen aan een meer haptonomische en geweldloze toekomst.

Wim Laumans

hoofdredacteur@haptonomischcontact.nl

Mia van Luttervelt

eindredacteur@haptonomischcontact.nl

Over discussie, dialoog en liefde voor het verschil

Ben van den Brand

Ben van Brand, werkzaam in Revalidatiecentrum leijpark te Tilburg.

E-mail: benvandenbrand@home.nl

Op 1 en 2 september jl. heb ik als geïnteresseerde het Colloquium Haptonomie bij Frans Veldman te Oms in Frankrijk bijgewoond. Mia van Luttervelt heeft in het decembernummer van Haptonomisch Contact verslag gedaan van dit bijzondere colloquium. Bij aanvang van het colloquium heeft Frans aangegeven niet met de aanwezigen in discussie te willen gaan, echter wel met de aanwezigen in dialoog te willen zijn over vragen ten aanzien van de haptonomie en verschillen in inzichten over de haptonomie. In de rubriek “Namens de redactie” van het decembernummer van Haptonomisch Contact wordt vermeld dat Frans Veldman bereid is met ieder die dat wil een dialoog aan te gaan en vragen te beantwoorden. In het zelfde nummer geven de docenten, directie en bestuur van de Academie voor Haptonomie te Doorn, aan discussie over het verkeerd begrijpen van de inzichten van Frans Veldman, wel vruchtbaar te achten. Over en weer worden uitnodigingen tot communicatie ter verdieping en verdere ontwikkeling van de Haptonomie gedaan. Uitnodigingen om in dialoog te gaan en uitnodigingen om de discussie aan te gaan. Dat is buitengewoon verheugend. Maar hoe gaan we dat doen? Hoe gaan we met elkaar in gesprek en op zo'n manier dat we ook daadwerkelijk met elkaar in gesprek blijven binnen de wereld van de Haptonomie? We mogen ons zelf hierbij afvragen op welke wijze we de haptonomische gegevens als persoon geïncorporeerd hebben, in ons hart gesloten hebben. Hoe stellen we ons in de (schriftelijke) communicatie met elkaar present en hoe is het met onze transparantie naar elkaar en prudentie ten opzichte van elkaar gesteld?

In dit korte artikeltje wil ik achtereenvolgens stilstaan bij de begrippen discussie en dialoog, en de betekenis van deze begrippen voor de communicatieve interactie. Ik zal dat doen aan de hand van inzichten uit het boek “dialoog op het werk” van Nancy M. Dixon. Daarna wil ik stil staan bij de betekenis van deze inzichten voor de communicatie ter verdere verdieping en ontwikkeling van de haptonomie.

De inzichten van Nancy M. Dixon

Nancy Dixon heeft een prachtig boek geschreven over de betekenis van “het gesprek” op het werk. In haar boek gaat zij op zoek naar de betekenis van de wijze van gespreksvoering tussen mensen voor de ontwikkeling van organisaties. Een slecht gesprek kan relaties en de samenwerking binnen een organisatie voor jaren frustreren. Lastige problemen los je met een slecht gesprek niet op. Goede gesprekken kunnen mensen verbinden, synergie in de samenwerking tot stand brengen, waardoor teams en organisaties tot bloei kunnen komen. Maar wat zijn dat dan, goede en slechte gesprekken? Dixon maakt in haar boek onderscheid tussen de dialoog en de discussie. Zij definieert de dialoog als een op ontwikkeling gericht gesprek. Dixon is van mening

dat “leren” bij volwassenen, van waaruit ontwikkeling tot stand komt, afhankelijk is van de mogelijkheid tot het voeren van een gesprek.

Over ontwikkeling zegt zij het volgende:

“De volwassene ontwikkelt zich, mits daarvoor zowel de nodige uitdagingen als steun aanwezig zijn, tot iemand met een steeds opener, gedifferentieerder en meer geïntegreerde kijk op de dingen”. (Dixon, 2000, pag. 15)

In haar boek behandelt Dixon de opvattingen van vijf verschillende theoretici over de dialoog. De vijf verschillende theoretici zal ik in zeer beknopte vorm laten passeren. Hierbij loop ik het risico dat ik onvoldoende aandacht besteed aan de theoretische context die door de betrokkenen is ontwikkeld. Volledigheid is dan ook niet mijn pretentie. Het is aan de geïnteresseerde lezer om middels bestudering van de besproken literatuur, indien gewenst, uitgebreider kennis te nemen van de besproken inzichten.

Chris Argyris is de eerste auteur die door Dixon wordt behandeld. Argyris heeft ongeveer 6000 interactie-casussen geanalyseerd. Op basis van deze analyse concludeert hij dat de normale interactie wordt gekenmerkt door strategieën zoals:

- Vragen stellen op een manier die de ander er toe moet brengen in te stemmen met het eigen standpunt.
- De eigen opvattingen zo naar voren brengen dat de mogelijkheden voor de ander om die ter discussie te stellen worden beperkt
- Stilzwijgend de opvatting van de ander beoordelen en daar bepaalde redenen achter zoeken.

Deze strategieën zijn er vooral op gericht de ander tot het eigen standpunt te bewegen. Hiermee wordt voorbij gegaan aan het standpunt van de ander en komt verdieping van en aandacht voor de belevingswereld en de inzichten van de ander niet tot stand. In zekere zin is het gesprek in een beleefde en geaccepteerde vorm gericht op “winnen”. De uiteenlopende opvattingen komen hierbij steeds scherper op tafel. Hiermee ontnemen de betrokken actoren elkaar een belangrijke kans tot verbreding van het zicht op het besproken thema en het delen in elkaars wijsheid van waaruit leren en ontwikkeling tot stand kunnen komen. Schijnbaar hebben de actoren in het gesprek er veel baat bij het perspectief op de werkelijkheid te beperken tot het eigen perspectief. Deze vorm van gespreksvoering in de vorm van een discussie is ons bekend. Argyris stelt daarom onder meer het volgende voor om tot een andere manier van gespreksvoering te komen:

- Informeer actief naar de opvattingen van de ander en de redenering erachter.
- Breng de eigen opvatting en redenering zo naar voren dat anderen worden aangemoedigd er iets tegenin te brengen en de spreker te helpen ontdekken waar zijn opvatting mogelijk gebreken vertoont.
- Spreek de gevolgtrekkingen over anderen en de gegevens die daartoe aanleiding waren uit en nodig anderen uit deze gevolgtrekkingen te corrigeren als ze niet kloppen.

Argyris gaat er van uit dat het ten behoeve van het ontwikkelen van deze andere manier van

gespreksvoering nodig is dat mensen op zoek gaan naar de ingeslepen interactiepatronen die zij hanteren om vanuit dit inzicht tot de ontwikkeling van nieuwe vaardigheden te komen.

David Bohm, hoogleraar natuurkunde aan de universiteit van Londen, is de tweede auteur die door Dixon wordt behandeld. Bohm onderbouwt vanuit de quantumfysica de opvatting dat de wereld gezien moet worden als een “ononderbroken vloeiend geheel”. Bohm realiseert zich echter dat de quantummechanica gebaseerd is op “opvattingen” die pas secundair in wetenschap gefundeerd worden. Het is daarom van vitaal belang dat opvattingen voortdurend onderzocht en ter discussie gesteld worden. Bohm betoogt dat mensen over het algemeen een fragmentarische kijk op de wereld hanteren. Als gevolg hiervan gaan mensen zich ook gedragen alsof de wereld uit losse onderdelen bestaat, waardoor zij secundair zelf fragmentatie in de hen omgevende wereld veroorzaken. Om dit te voorkomen pleit Bohm voor de ontwikkeling van sociale intelligentie van waaruit begrepen kan worden wat voor “betekenissen” er bij andere mensen leven. Het inzicht in elkaars betekenisgeving is van vitaal belang voor de samenhang in een samenleving. Bohm stelt hierbij de discussie tegenover de dialoog. In zijn visie leidt de discussie tot uiteenlopende opvattingen (lees fragmentatie in de samenleving), terwijl de dialoog leidt tot gemeenschappelijke betekenisgeving (het cement in de samenleving). Bohm is overigens van mening dat het niet mogelijk is de voorwaarden voor een dialoog vast te leggen anders dan het uitspreken van de wil om een dialoog tot stand te brengen. De bespreking van de inzichten van Bohm eindigt met het volgende stukje:

Bob Boot
Haptonomie

Een kwestie van gevoel

In *Haptonomie*, een kwestie van gevoel, legt haptotherapeut Bob Boot de betekenis en het belang uit van aanraken en voelen.

Het eerste toegankelijke handboek voor patiënt en therapeut.

293 pagina's
verschijnt 15 april 2004 | €17,95

WWW.ZELFHULPBOEKEN.NL

ROËL uw partner in verzekeringen

Haptotherapeuten Verzekeringspakket

Financieel Adviesbureau ROËL biedt voor haptotherapeuten de mogelijkheid verzekeringen te treffen met aantrekkelijke voordelen in de vorm van:

- collectiviteitskorting -
- uitgebreide specifiek op beroep afgestemde dekking -
- persoonlijke advisering -

PRAKTIJKPAKKET

- Aansprakelijkheid beroep
- Rechtsbijstand beroep
- Extra kosten / bedrijfsschade
- Inventaris

PRIVÉ-PAKKET

- Woonhuis
- Inboedel
- Auto
- Aansprakelijkheid privé
- Rechtsbijstand privé
- Doorlopende reis

INKOMEN EN ZORGPAKKET

- Pensioen
- Arbeidsongeschiktheid
- Ziektekosten
- Ongevallen

Financieel Adviesbureau ROËL
Antwoordnummer 358
3740 VB BAARN
telefoon 035 54 890 90
Fax 035 54 890 91

“Een idee moet kwetsbaar zijn, je moet bereid zijn het te laten schieten, zoals mijns inziens ook degene die het idee oppert kwetsbaar moet zijn. Hij mag zich er niet mee identificeren”. (Bohm.D, 1985, pag.40)

Jack Mezirow is de derde wetenschapper die door Dixon behandeld wordt. Mezirow is duidelijk geïnspireerd door het werk van Habermas. Hij onderscheid drie soorten leren.

Als eerste het instrumenteel leren, wat beschreven kan worden als het leren op basis van ervaringen. Gebeurtenis 2 (ik verbrand mezelf) vloeit causaal uit gebeurtenis 1 (ik houd mijn hand in het vuur) voort.

De tweede leerstijl noemt Mezirow het communicatief leren. Communicatief leren is gericht op “begrijpen” en het ontwikkelen van gemeenschappelijk inzicht. Mezirow geeft hierbij aan dat communicatief leren zich niet leent voor het proefondervindelijk bewijzen van iets. Inzichten vanuit het communicatief leren kunnen “voor waar aangenomen” worden op basis van traditie of gezag, zoals bijvoorbeeld bij godsdiensten. Communicatief leren kan ook via consensus over bepaalde thema’s en onderwerpen binnen groepen, tot stand komen. Dit laatste idee gaat uit van de “rede”lijkheid van mensen. Mezirow formuleert hiertoe wel een aantal randvoorwaarden. Zo moeten de leden van de groep o.a. de beschikking hebben over zuivere en volledige informatie, vrij zijn van dwang en vertekende zelfmisleiding, in staat zijn tot objectiviteit, open staan voor andere gezichtspunten en uiteindelijk een op kennis van zaken gefundeerde consensus over de onderhavige thema’s en onderwerpen kunnen aanvaarden. De derde vorm van leren noemt Mezirow het emancipatorisch leren. Emancipatorisch leren is erop gericht de eigen vertekende perspectieven op de werkelijkheid te herkennen en onderkennen, om van daaruit ruimte te creëren voor andere werkelijkheidsbelevingen en werkelijkheidsperspectieven.

Het wetenschappelijke werk van David Johnson en Roger Johnson wordt door Dixon zeer uitgebreid behandeld. Johnson en Johnson hebben zich vooral verdiept in de voorwaarden voor en de resultaten van samenwerking, vooral met betrekking tot leren. Het is niet eenvoudig om het werk van Johnson en Johnson op enkele hoofdlijnen samen te vatten. Hierbij toch een poging. In een van de onderzoeken worden situaties van samenwerking, solistisch werken en wedijver vergeleken. Ik zet enkele van hun conclusies die in het kader van dit onderwerp interessant zijn, op een rij.

- In samenwerkingssituaties en bij individuele prestaties ligt de productiviteit hoger dan in situaties van wedijver.
- In situaties van samenwerking vinden integratie van nieuwe informatie in reeds aanwezige kennis, onderkenning van de concepten die aan metaforisch redeneren ten grondslag liggen, probleemoplossing en metaforisch redeneren, beter plaats dan in situaties van wedijver en individueel werken.
- Binnen samenwerkingsverbanden ontstaan nieuwe ideeën en oplossingen die binnen situaties van wedijver of bij individueel werken, niet zouden zijn gevonden.
- Complexe inzichten, opgedaan in samenwerkingssituaties, kunnen door de betrokkenen beter buiten de oorspronkelijke groep worden toegepast.

Dixon concludeert hier naar mijn mening terecht uit dat er in situaties van samenwerking meer bereikt wordt dan in situaties van wedijver en onafhankelijkheid. Johnson en Johnson zijn wel van mening dat de winst van samenwerking alleen te bereiken is wanneer er sprake is van een “stimulerende interactie” tussen de leden van de groep. Zij onderscheiden negen elementen aan deze stimulerende interactie. Ik wil er enkele vermelden.

- Johnson en Johnson geven aan dat het van belang is dat de groepsleden elkaar op efficiënte en effectieve wijze hulp en steun verlenen. Ik wil dat voor de haptonomie graag vertalen in het belang van een affectieve betrokkenheid op elkaar en bij elkaars inspanningen ter verdieping van het inzicht in de haptonomische fenomenologie.
- Ook houden Johnson en Johnson een pleidooi voor het ter discussie (de term dialoog wordt door Johnson en Johnson niet gebruikt) stellen van elkaars conclusies en redeneringen om zodoende de kwaliteit van de besluitvorming te verbeteren en meer inzicht te krijgen in de problemen waar men mee bezig is.
- Het is van belang dat leden van een groep elkaar blijf geven van vertrouwen.
- Ook is het van belang dat er sprake is van een redelijk grote tolerantie, waarvoor geringe verontrusting en stress kenmerkend zijn.

In de nabeschuiving van deze elementen van een stimulerende interactie wordt nog stilgestaan bij het belang van het vermogen tot perspectivering. Perspectivering wordt hierbij gezien als het vermogen om zowel te begrijpen als te verwoorden hoe de situatie vanuit het standpunt van een ander er uitziet. Perspectivering moet hierbij gezien worden als het tegengestelde van egocentrisme waarbij het individu zit opgesloten in een enkele visie op de situatie en zich niet bewust is van de beperkingen daarvan of van het mogelijke bestaan van andere werkbare visies (Dixon, 2000, pag. 57). Voorts wijzen Johnson en Johnson op het belang van het vermogen elkaars ideeën te bestrijden en tegelijkertijd elkaars competentie te bevestigen.

Paulo Freire, de Braziliaanse onderwijskundige, is de laatste auteur die door Dixon wordt behandeld. Freire heeft zich zijn hele leven ingezet voor de emancipatie van de armen en analfabeten in de Derde Wereld, met name in Latijns Amerika. Freire ziet de dialoog tussen mensen als het proces waardoor mensen gezamenlijk hun wereld kunnen transformeren. Hiertoe moeten zij hun als vanzelfsprekend aangenomen veronderstellingen over de wereld en hun positie daarin, kunnen veranderen. Dit als een permanent veranderingsproces waarbij mensen in de interactie met hun omgeving steeds opnieuw tot een herdefiniëring van de betekenis van deze omgeving komen, waardoor er in zekere zin sprake is van een permanent scheppings en herscheppingsproces. Freire spreekt als auteur en onderzoeker het meest vanuit het hart en vanuit een liefdevolle betrokkenheid op de mensen waar hij zich voor inzet. Een klein stukje tekst van Freire over de nederigheid, wil ik de lezers van Haptonomisch contact, niet onthouden.

“ Zonder nederigheid is geen dialoog mogelijk. Het benoemen van de wereld, waardoor mensen die wereld voortdurend herscheppen, kan geen daad van arrogantie zijn. Dialoog, als ontmoeting

van mensen die zich aan de gemeenschappelijke taak van leren en handelen wijden, wordt verstoord wanneer de partijen (of een daarvan) gebrek aan nederigheid vertonen". (Freire, P. 1994, pag. 71).

Na de bespreking van deze vijf auteurs komt Dixon tot een synthese van de besproken visies, aangevuld met haar eigen ervaringen en ideeën over gespreksvoering. Zij laat de discussie hierbij los, omdat de kenmerken van de discussie eerder tot verdeeldheid en verdere extrapolatie van opvattingen leiden, dan tot een nieuwe samenhang op basis van gezamenlijke inzichten. Dixon definieert de dialoog als volgt:

“ Een dialoog is in mijn ogen een gesprek, een specifiek soort gesprek dat de persoonlijke relatie tussen de gesprekspartners bevestigt en hun collectieve recht en intellectueel vermogen erkent om de wereld te doorgronden. Daarom is in zo’n gesprek geen sprake van ‘eenrichtingsverkeer’ zoals in een verkooppraatje, een opdracht of een lezing; er komen juist wederkerigheid en ‘gezamenlijkheid’ aan te pas. Ik wil hiermee niet beweren dat in een dialoog geen plaats is voor emotie en passie, of dat er geen confrontaties en aanvallen in voorkomen. Beiden maken deel ervan uit, maar wel binnen beperkingen die de legitimiteit van andermans standpunten bekrachtigen “ (Dixon, 2000, pag. 72).

Mensen creëren opvattingen, vooronderstellingen en beelden over elkaar, organisaties, thema’s etc. Zij zijn hierbij zowel de scheppers van opvattingen als, in de communicatie, de ontvangers van elkaars opvattingen. De dialoog kan veranderingen teweeg brengen in de persoonlijke betekenisgeving van mensen en uiteindelijk leiden tot een gemeenschappelijk inzicht en zo tot een gedeelde betekenisgeving waardoor er een nieuwe samenhang ontstaat. De dialoog moet volgens Dixon gezien worden als een sociale aangelegenheid in een gemeenschap van gezamenlijk denkende mensen. Ze benadrukt dat mensen elkaar nodig hebben “om te kunnen zien wat zij zelf niet kunnen zien”. Hierbij is het van groot belang dat de deelnemers aan de dialoog bereid zijn tot volledige “kennisdeling” en tot onderzoek van de eigen expliciete en impliciete vooronderstellingen. Een trainer waar ik mee gewerkt heb verwoorde dit als volgt;

“waarom doe ik wat ik doe en waarom doe ik wat ik doe zoals ik het doe? ”.

De relaties binnen de groep waarin de dialoog plaats vindt zijn voor Dixon van grote betekenis. Zij verwoordt dit als volgt:

“ De relatie wordt overgebracht door hetgeen wordt gezegd en verzwegen, door de gekozen bewoordingen, de intonatie en de niet-verbale uitingen. De relatie die in de dialoog tot uiting komt, is er een waarin de ander wordt gewaardeerd, vertrouwd, en als een gelijke wordt beschouwd, wiens ideeën worden gerespecteerd ook als men het er niet mee eens is. De betrokkenen staan in een persoonlijke relatie tot elkaar”. (Dixon, 2000, pag. 76)

MET WELKE KLACHT GAAT UW PATIËNT SLAPEN?

HOOFDPIJN / STIJVE NEK

Gezamenen redoptacten worden vaak veroorzaakt door een slechte slaaphouding en kunnen zenuwking geven tot spannehoofdpijn. Als de nek niet goed wordt ondersteund gedurende de slaap, kan dat leiden tot pijn en stijfheid.

FIBROSITIS

dit probleem wordt vaak veroorzaakt door een slechte lighthouding waardoor spanningen optuiken in de rug- en schouderplekken.

ARMPIJN

Pijn, stijfheid en een tintelend gevoel in de armen wordt vooral veroorzaakt door een ontsteking van de nekzenuwen. Deze klachten verbergen door een slechte slaaphouding, vooral als de nek niet op de juiste manier wordt ondersteund.

RUGPIJN

Rugpijn en stijfheid worden vaak veroorzaakt gedurende de nacht, vooral als de rug door de matras in een onnatuurlijke houding wordt gedwongen.

HELPIJN

Pijn in de heupen kan ontstaan door een harde matras en kan leiden tot een gevoel van ongemak en zelfs tot een ontsteking van het gewricht.

ISCHIAS

Hoofdpijn, die optuikt adhtaan het dagaan en het gevoel van de hant tot aan de voet, kan verschillende maanden aanhouden. Een onnatuurlijke slaaphouding veroorzaakt.

KNIEPIJN

een ontsteking in en rond de kniegewrichten kan leiden tot een gevoeligheid voor druk en spanning, om de problemen op te lossen dient een matras op zelfs de kleinste plaatselijke druk te reageren.

PROBLEEMEN MET DE BLOEDSOMLOOP

Problemen met de bloedsomloop reagen vaak voor gezwollen voeten en pijnlijke en stijve hant gedurende de nacht. De matras aan nacht genoeg moeten zijn om de contactdruk, die de bloedsomtooming onderbreukt, te verlagen.

HOOFDPIJN
STIJVE NEK

FIBROSITIS

ARMPIJN

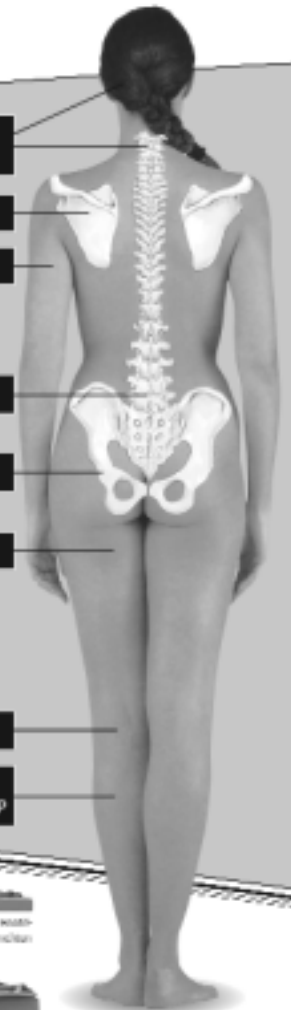
RUGPIJN

HELPIJN

ISCHIAS

KNIEPIJN

PROBLEEMEN MET
DE BLOEDSOMLOOP

Voor meer informatie, kijk op
www.tempur.nl of bel
gratis ☎ 00800 235 83 678

Orthopedische hoofdkussens en drukverlagende matrassen.
Wereldwijd aanbevolen door meer dan 30.000 medisch specialisten.

De TEMPUR® Matrassen en Hoofdkussens worden wereldwijd aanbevolen door meer dan 30.000 artsen, chiropractors, fysiotherapeuten en osteopaten. Zij geloven metwast in de eigenschappen van het TEMPUR Materiaal om rug- en nekproblemen te verminderen en te voorkomen en in het feit dat de beste omstandigheden worden geboden voor een goede nachtrust.

Tempur. Changing the way
the world sleeps.

Door de Tempur® matras en het hoofdkussen benen de rug en de wervelen in een natuurlijke houding.

Lenere matrassen en hoofdkussens verminderen ook druk en onnatuurlijke spanningen.

BON VOOR MEER INFORMATIE

Stuur mij gratis documentatie over het advies van TEMPUR® producten binnen de praktijk.

Naam/voornamte(n): _____ M / V *

Adres : _____

Postcode/plaats : _____

Tel/fax : _____

E-mail : _____

Deze bon, duidelijk ingevuld, in ongeconvoide omloop opsturen naar:
tempur (benelux) B.V. Antwoordnummer 2470 6710 Wil IJde.
*(convoide wat van toezeging is)

Zij benadrukt in haar boek het belang van de vereisten voor een dialoog zoals Freire die formuleert: nederigheid, liefde, geloof, hoop en kritisch denken. Waarbij Freire aangeeft dat “zelfgenoegzaamheid” onverenigbaar is met de dialoog. Mannen en vrouwen die geen nederigheid kennen kunnen volgens Freire de mensen niet bereiken en kunnen dan ook niet hun partners zijn bij het benoemen van de wereld.

Dixon benadrukt het belang van de intentionaliteit binnen de dialoog die in de context van aanwezige relaties plaats vindt. Zij stelt hierbij de gedachte dat mensen in de interactie, de heelijkheid en niet slechts het nut, van anderen erkennen centraal.

Liefde voor het verschil.

Het blad haptonomisch contact vormt in toenemende mate het platform waarin (nieuwe) inzichten en meningen vanuit verschillende invalshoeken binnen de wereld van de haptonomie, worden uitgewisseld. Hiermee vormt het haptonomisch contact een kostbaar goed voor alle mensen die in de haptonomie geïnteresseerd zijn. Hoewel het boek van Dixon vooral gaat over de directe communicatie tussen mensen in organisaties, zijn haar inzichten naar mijn mening ook van belang voor de wijze waarop wij binnen de wereld van de haptonomie, als virtuele gemeenschap, met elkaar communiceren.

Bij een dialoog mag iedereen zich laten horen en zijn of haar persoonlijke ideeën en ervaringen naar voren brengen. Dit vanuit respect voor de ander en vanuit betrokkenheid bij het thema en de mensen die hier mee bezig zijn, in kwetsbaarheid en gevoed vanuit de bereidheid om van elkaar te leren. Vanuit liefde voor het verschil omdat wij in het verschil elkaar iets te bieden hebben en elkaar heel maken.

Persoonlijk koester ik het feit dat ook Frans Veldman als grondlegger van de Haptonomie, op dit moment actief bijdraagt aan de inhoud van “Haptonomisch contact”. Hiermee is er opnieuw een brug geslagen naar Oms, waar Frans al jaren lang met een enorme inzet werkt aan een verdere wetenschappelijke onderbouwing en uitbouw van de haptonomie. Ik heb respect voor de wijze waarop hij tot op de dag van vandaag aan zijn levenswerk bouwt. Het belang van zijn inzichten is naar mijn mening nog niet te overzien.

De ontwikkeling van de haptonomie is niet gebaat bij een verdere versnippering in allerlei stromingen die strijden om het grootste gelijk. Laten wij de discussie mijden en elkaar in affectieve toewending een warm hart toedragen. De dialoog is een gespreksvorm die ons past en die wij voor de verdere ontwikkeling van de haptonomie aan elkaar verplicht zijn.

Gebruikte literatuur.

Dixon, M. Nancy (2000) Dialoog op het werk, Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
De Liefde, Willem H.J. (2002) African tribal leadership, Deventer: Kluwer.

Haptonomie, een vernieuwende wetenschap!

Coos Stolper

Coos Stolper is werkzaam als haptopsychotherapeut, psycholoog en fysiotherapeut in een eigen praktijk in Almen en Warnsveld. Corr.adres: De Gaikhorst 2, 7231 NB Warnsveld, c.stolper@hetnet.nl.

Introductie

Haptonomie is de wetenschap van de affectiviteit, gegrondvest door Frans Veldman aan de hand van zijn onderzoeken, sinds 1942. Zij wordt inmiddels internationaal toegepast binnen de kaders van de medische, psychologische en pedagogische gezondheidszorg. Deze wetenschap neemt een eigen specifieke plaats in temidden van andere wetenschappen en wordt in Nederland niet volledig gekend of volledig op haar waarde voor de mensheid geschat. Haptonomie is een vernieuwende wetenschap, omdat zij onze manier van leven, *voelen*, denken en handelen beïnvloedt. De haptonomie opent een perspectief door middel van het psycho-tactiel affectief bevestigend contact waarin de mens zichzelf als (ge)heel beleeft en aanvaard voelt. In dit wederkerig bevestigend contact wordt de mens zich bewust van zijn affectieve eigenschappen binnen de menselijke ontmoetingen en relaties.

Dit artikel wil een bijdrage leveren aan de gedachtewisseling met betrekking tot de plaats die de haptonomie inneemt binnen de gezondheidszorg, de opvoeding en de menselijke samenleving en hoe zij bijdraagt aan de persoonlijke vorming en ontwikkeling.

Haptonomie in het kader van de wetenschap

In de wetenschap bestaan diverse methoden en technieken voor het verrichten van onderzoek. In de psychologie maakt men vaak gebruik van gestandaardiseerde vragenlijsten die door middel van statistische methoden tot stand komen. Op deze manier wordt een betrouwbaar en valide (solide) meetinstrument geconstrueerd om specifieke vragen te beantwoorden en hypothesen te toetsen. Deze kwantitatieve onderzoeksmethode wordt gebruikt om de mate van optreden van een bepaald verschijnsel of kenmerk van gedrag te onderzoeken en vast te stellen (Maso,1987), waarmee niet beoogd wordt de aard van het verschijnsel, de waarde, het gehalte of de gesteldheid, het hoe, het waarom en het waartoe te onderzoeken, zoals in de kwalitatieve onderzoeksmethode gebruikelijk is. Het verschil tussen de kwantitatieve en de kwalitatieve onderzoeksmethode wordt door Wester (1991) als volgt gedefinieerd:

“In kwantitatief onderzoek worden de kwaliteiten (eigenschappen van objecten van onderzoek) in kwantitatieve waarden uitgedrukt en deze getallen worden aan eenheden gekoppeld. Datgene wat gemeten wordt blijft een kwaliteit.”(p.14).

In kwalitatief onderzoek maakt men gebruik van nauwkeurige observatie en concrete beschrijving van fenomenen op een ongestructureerde manier. Ongestructureerd wil hier zeggen dat men geen gebruik maakt van een expliciet, vooraf uitgewerkt waarderings- of coderingsschema (Wester, 1991). De kwalitatieve en de kwantitatieve onderzoeksmethoden kunnen worden gebruikt in een laboratorium, een veldstudie of een literatuurstudie. In het laboratorium wordt een situatie nagebootst zodat het te bestuderen verschijnsel optreedt en/of zichtbaar wordt gemaakt. In een veldstudie gaat de onderzoeker naar het gebied toe waar het verschijnsel wordt waargenomen om nauwkeurige, empirische-fenomenologische waarnemingen te doen, te observeren en al of niet daaraan te participeren. Een mooi voorbeeld van een veldstudie in de biologie is uitgevoerd door Prins (1996) die maandenlang een kudde buffels volgde. Hij ontdekt, min of meer toevallig, dat de richting van de te volgen route van de kudde bepaald wordt door de volwassen buffelkoeien. Tijdens de rustpauze van de kudde is er een zekere onrust, omdat de buffelkoeien ieder afzonderlijk opstaan in een bepaalde richting: door de stand van iedere koe te noteren als een pijltje met een bepaalde richting en lengte en uit deze vectoren de resultante te bepalen kan de richting waarin de kudde vertrekt vrij nauwkeurig worden voorspeld. Iedere volwassen buffelkoe brengt op deze manier haar "stem" uit (in Goldschmidt, 2000).

In de antropologie worden vaak veldstudies gebruikt. Hierbij worden beschrijvingen en verklaringen gegeven van waargenomen verschijnselen in hun natuurlijke omgeving¹.

Naast de kwantitatieve en de kwalitatieve onderzoeksmethode bestaat de "*case study design*". Deze methode wordt door Yin (1989) als volgt gedefinieerd:

"A case study is a empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon within its real-life context; when the boundaries between phenomenon and context are not clearly evident and in which multiple sources of evidence are used". (p.23).

Een empirische vraagstelling is een vraag die ontstaat vanuit de *empirie*, wat wil zeggen: vanuit de ervaring opgedaan. Empirie komt van het Grieks *empeiria*, dat ervaring, proefondervindelijke kennis betekent en niet experimentele kennis. Fenomeen, verschijnsel, komt van het Latijnse *phaenomenon*, het Griekse *phainomenon*, het tegenwoordige deelwoord van *phainesthai*. Dit betekent: schijnen, verschijnen; dus dat wat verschijnt.

Een case studie is een geschikte strategie van onderzoek om vragen naar het hoe en waarom te beantwoorden en om meer toegang te verkrijgen tot een domein van onderzoek.

Wetenschap steunt veelal op gegevens verkregen uit experimenteel onderzoek, althans dat is vaak het eerste fundamentele onderzoek van waaruit een zeker domein van wetenschap wordt bepaald.

Noten:

1. Zie hiervoor ook Driessen H. & H.de Jonge, red. (1994) *In de ban van betekenis. Proeven van een symbolische antropologie. SUN Nijmegen. In dit boek worden interessante waarnemingen beschreven die o.a. een verband beschrijven tussen geografie en wereldbeeld bij de aborigines van Noord-Australië.*

Immers, men neemt gegevens waar en men vraagt zich af waar deze verschijnselen vandaan komen of hoe en waarom ze ontstaan zijn. In de wetenschapsfilosofie van Popper is het dan gebruikelijk een hypothese op te stellen, b.v. de hypothese “alle kraaien zijn zwart” ontstaat vanuit de waarneming van uitsluitend zwarte kraaien. Als deze hypothese kan worden gefalsificeerd door de waarneming van een witte kraai, is er sprake van een zuivere wetenschapsbeoefening in de visie van het *positivisme*. De vraag waarom niet alle kraaien zwart zijn is daarmee overigens niet beantwoord en vraagt een nieuwe theorie, een nieuw paradigma. Om sommige vragen binnen het kader van de wetenschap naar het ontstaan van fenomenen te kunnen beantwoorden - wetenschappelijk en verifieerbaar - is een laboratorium onontbeerlijk, maar zeer vele vragen kunnen juist niet met behulp van een laboratorium beantwoord worden en dat geldt voor het merendeel van de haptonomische gegevens.

De haptonomie, wetenschap van de affectiviteit, is een wetenschap, die vaststaande en reproduceerbare evidenties (feiten) in een compleet ander licht zet en daarmee de manier van denken, beleven, waarnemen en handelen verregaand beïnvloedt, zowel op wetenschappelijk als op maatschappelijk niveau. Op zich kan dit gegeven voor mensen beangstigend zijn, omdat het onbekend is en een heel nieuwe wereld aan ervaringen opent en tevens vragen oproept die niet “à la minute” zijn te beantwoorden. Bovendien opent de haptonomie een wereld van fenomenen die direct onze persoonlijke groei en rijping – en het niveau daarvan – zichtbaar en voelbaar maken. Er is sprake van een geheel nieuwe ervaring, concreet en herhaalbaar, die diep ingrijpt op ons persoonlijk leven en het beeld van onszelf en de wereld daaromheen grondig kan beïnvloeden. Om alle problemen adequaat tegemoet te kunnen treden is een respectvolle, transparante en prudente benadering noodzakelijk waarin de haptonomie helder, duidelijk en in een begrijpelijke, wetenschappelijk verantwoorde taal wordt gepresenteerd in een voor dat doel geschikte omgeving, waarin het ontstaan van mogelijke misverstanden en meningsverschillen kan worden voorkomen. Immers, elk domein van wetenschap kent zijn, aan deze wetenschap geëigende en passende, manier van onderzoek en taal. Dit is noodzakelijk om de gepresenteerde stof te begrijpen, elkaar te verstaan, de dialoog aan te gaan, het onderzoeksveld te verdiepen en om zich te verstaan met wetenschappers uit verwante domeinen van onderzoek.

Elke zichzelf respecterende wetenschap heeft een ethisch en esthetisch besef ontwikkeld in de zekerheid dat de ontwikkeling van deze wetenschap het leven van de mensheid, op het niveau van samenleven en op individueel niveau, beïnvloedt. Ook in de haptonomie leeft een sterk ontwikkeld besef van ethiek en esthetiek. Frans Veldman, als grondlegger van de haptonomie, heeft ervaren dat de gevonden feiten, zoals de aantoonbare verandering van de musculaire tonus – in de haptonomie de representatietonus genoemd - in een ongeschikte ambiance gepresenteerd, desastreus kunnen uitwerken op de menselijke ontwikkeling, op de persoonlijke ontplooiing en rijping van het gevoelsleven en op de ontwikkeling en voortgang van de haptonomie als wetenschap. Zoals in elke wetenschap gebruikelijk is heeft een ieder die werkzaam is op basis van die wetenschap en/of een ieder die deze wetenschap daadwerkelijk beoefent als onderzoeker, een eigen verantwoordelijkheid voor de juistheid van zijn handelen en is dit handelen toetsbaar op grond van diezelfde wetenschap.

Frans Veldman definieert het domein en de wijze van onderzoek in deze wetenschap als

volgt: haptonomie is een fenomenologische - empirische en axiologische wetenschap die onderzoek doet naar alle aspecten van het gevoelsleven, de affectiviteit, een menselijke waarnemings -, belevings - en gewaarwordingseigenschap en menselijk vermogen, gebaseerd op concrete en aantoonbare waarnemingen en gegevens, inherent en onlosmakelijk verbonden met het menselijke bestaan en het menselijke leven in al zijn facetten en meer specifiek nauw verweven met de menselijke samenleving (Veldman, 2004). Alle aspecten van het menselijke leven zijn van belang in de haptonomie en in deze zin is de haptonomie een wetenschap in een domein waarin zich andere menswetenschappen bevinden. Daarom is het essentieel een taal te spreken die internationaal aanvaardbaar en verstaanbaar is zoals ook gebruikelijk is in alle medische wetenschappen, die taalkundig steunen op het Latijn. Noodzakelijkerwijs, omdat de haptonomie een nieuwe en vernieuwende wetenschap is, ontstaan nieuwe begrippen steunend op betekenissen van woorden die soms al zeer oud zijn en terug voeren op het Latijn en het Grieks.

Het Grieks is 3000 jaar v. Chr. ontstaan en veel ouder dan het klassieke Latijn, dat stamt uit ongeveer 500 v. Chr. en het Oudlatijn, stammend uit circa 800 jaar v. Chr. De ontwikkeling van de taal, één van de capaciteiten van de mens om te communiceren is op een bepaald moment ontstaan in de wordingsgeschiedenis, de fylogeneese van de mensheid. Taal staat voor het vermogen van de mens om een gezamenlijke fonetische betekenis te geven aan de dagelijkse leefwereld, waardoor ervaring en beleving van henzelf konden worden gedeeld. Langs deze weg heeft de menselijke communicatie zich verbreed en verdiept. Later in de taalontwikkeling zijn letters symbolen van klanken geworden, die samen een woord, een betekenis, vormen. De ontwikkeling van de taal is nauw verweven met de ontwikkelingsgeschiedenis van de mensheid en de betekenis van woorden gaat terug tot de oudheid. De betekenis die mensen aan hun leefwereld en aan zichzelf gaven, de betekenissen die zij ontleenden aan de wereld om hen heen en vorm gaven in gewoonten en rituelen, hun onderlinge wisselwerking die van grote invloed was en is op de samenleving als geheel en op de persoonlijke ontwikkeling, de

Special van Frans Veldman

Deze special kost als los nummer € 6,50 (incl. verzendkosten).

Bent u abonnee of wordt u abonnee dan ontvangt u deze Special éénmalig geheel gratis.

Opgave als abonnee en extra bestellingen kunt u richten aan: vanderveer.media@hetnet.nl

Het abonnementsgeld voor dit kwartaalblad is € 27,50 per jaar.

ontwikkeling van een eigen innerlijk, is niet los te denken van de affectieve vermogens van de mens. De haptonomie beschrijft en analyseert deze menselijke eigenschappen en zoekt – onderzoekt - de betekenis hiervan in relatie tot de fylogeneze en ontogenese van de mens. In dit perspectief heeft de haptonomie veel belangstelling voor de ontwikkeling van de mens tot een persoon die zelf zin, betekenis en richting geeft aan zijn bestaan. Haptonomisch gezien is een mens daarmee tot een persoon gerijpt, uitgegroeid, omdat hij in staat is zijn essentie te representeren, te leven vanuit zijn “zelf-zijn” in zijn sociale leefwereld. Daardoor kan de mens zijn ego overstijgen, kan hij zijn eigen plaats innemen in de wereld vanuit een *happerceptief gewaarzijn*, kan hij getrouw zijn aan zichzelf en samenleven met zijn medemens in een *affectieve bevestigende* = openbare ontmoeting, waarin zijn leven en dat van de ander als een vitaal goed beleefd en gedeeld kan worden (Veldman, 1989). De haptonomie heeft een eigen, passende woordenschat en begrippenkader ontwikkeld en het is de inspanning waard – al kost het enige moeite – deze begrippen te bestuderen. Om de inhoud en betekenis van deze begrippen te begrijpen en naar hun waarde te schatten is het noodzakelijk dit aan den lijve te beleven als een appèl op de eigen affectieve vermogens. Dit appèl is mogelijk door middel van psycho-tactiel (*thymo-tactiel*) bevestigend affectief contact in een veilige omgeving. *Zonder deze eigen ervaring en persoonlijke beleving beklift de kennis van de haptonomie niet en kan ze niet wezenlijk begrepen worden!*

De onderzoeksmethode die Frans Veldman heeft ontwikkeld om onderzoek te doen in de haptonomie - een *empirische-fenomenologische* wetenschap, is de *axiologie*. Axiologie, in Nederland in gebruik ontstaan tussen 1926 en 1950, komt van het Griekse *axia*, dat waarde, prijs betekent, afgeleid van *axios*, dat tegen iets opwegend, waard betekent en van *logie*, komend van het Griekse *logia*, is woord, verhandeling, van *logos* = woord, leer en van *legein* dat spreken, verklaren betekent. Axiologie is de leer van de verklaring van waarden, deze wegend, vergelijkend, schattend en op zijn merites beoordelend. In de axiologie wordt gebruik gemaakt van axioma's. Een axioma is een uitgangspunt, een vertrekpunt waarvan de waarde voor de samenleving wordt gekend en erkend. Gaandeweg is vanuit het haptonomische gezichtsveld het begrip axioma in betekenis gegroeid en onderkend als komend van het werkwoord *axioun*, dat familie is van het Griekse *agogein*, dat gidsen, besturen betekent in educatief, pedagogisch en vormend opzicht (Veldman, 2004). De haptonomie wil axioma's bewijzen en de betekenis voor de mensheid als geheel beschrijven en aantonen. Vanuit deze manier van onderzoek, steunend op ervaring, dat is de empirie van aantoonbare en herhaalbare fenomenen, wordt aan deze fenomenen betekenis verleent - via een gerichte fenomenologische onderzoeksmethode – en wordt ernaar gestreefd, hun waarde en betekenis - het hoe en het waarom - te bewijzen. Langs deze weg is de haptonomie uitgegroeid tot een internationale wetenschap. Het onderzoekscentrum bevindt zich in het zuiden van Frankrijk, in Oms en heet “Centre International de Recherche et de Développement de l'Haptonomie”, afgekort tot CIRDH. De wetenschappelijke staf van het CIRDH wordt gevormd door een twintigtal wetenschappers vanuit diverse landen, disciplines en wetenschappen, voornamelijk vanuit de gezondheidszorg en het universitair onderwijs.

Haptonomie in het kader van de persoonlijke ontwikkeling en de toepassing in een beroep
De haptonomie geeft een complete verandering in de manier van denken over het bestaan van de

mens die beoogt wegen te openen waarlangs kan worden begrepen welke eigenschappen, welke vermogens van de mens van fundamentele betekenis zijn voor een gelukkige menselijke samenleving. Voor de overleving daarvan vormt respect de kern, waarin tegemoet gekomen wordt aan een veelvoud van verschillen tussen mensen onderling en aan de verschillen tussen de samenlevingsvormen.

Ontogenetisch, de *wording* van de individuele mens, heeft ieder het vermogen om echt samen te leven en zijn eigen plaats in te nemen in de wereld op basis van zijn haptisch vermogen. De **hapsis** vormt de grondslag van elk nieuw menselijk leven, beginnend bij de **vis vitalis**, de levenskracht, waarin het nieuwe leven zich onmiddellijk geconfronteerd ziet met de noodzaak tot overleven. Stelt u zich voor dat u in dit prille stadium bent, direct na de conceptie, als een ééncellige, omgeven door een dunne beschermende wand, dan moet u om te kunnen overleven beschikken over een genetisch “weten”. Deze kennis die zich in de kern bevindt moet om te overleven doelmatig, adequaat worden aangewend in samenwerking met de informatie die komt vanuit de “buitenwereld”. Deze informatie vanuit de buitenwereld, vanuit de omhullende ruimte, moet op tijd worden aangeleverd via de omwandeling, via de huid. Dit proces van differentiatie, dus informatie, van buiten komend, onderscheidend in het vitaal goede en in het vitaal bedreigende, heeft alleen zin en betekenis als er van binnenuit kan worden gereageerd en er een adequate reactie op volgt. Biologisch gezien vindt differentiatie plaats van buiten naar binnen en “*propagation*”, de engelse term voor verspreiding, is de informatie die komt van de kern, zich verspreidend van binnen naar buiten. Zonder deze voortdurende wisselwerking, ook wel “*outside-inside differentiation*” genoemd (Blechsmidt, 2004), is het niet mogelijk te overleven en te leven. Deze grondslag van leven, dit haptonomische vermogen van de mens wordt in de haptonomie **hapsis** genoemd en vertegenwoordigt de vitale **basis-intelligentie**. Vanuit de **hapsis** ontspringt de vitale levenskracht, de **vis vitalis** alsmede de **libido vitalis**, dat is de levenslust. In de haptonomie is steeds meer bewijs gevonden dat in de opvoeding, het onderwijs en in de gezondheidszorg de mens geholpen kan worden om zijn haptisch vermogen te ontwikkelen naar een niveau waarop hij volledig kan beschikken over zijn *affectiviteit*: de betekenisverlening aan zijn innerlijke gevoelsleven. Deze volledige ontplooiing is nodig in de samenleving om met de ander te kunnen zijn, de ander happerceptief te ontmoeten, in zijn bestaan te bevestigen, als een bron van het goede, in wederkerigheid (Veldman, Haptonomisch Contact 2004). Dit haptische vermogen van ieder mens is in detail beschreven in de haptonomie, maar uitsluitend te ontdekken en te begrijpen indien dit aan den lijve is ervaren, uitgelegd en gevoeld tijdens een aantal introducties in een tactiele-affectief-bevestigende ontmoeting, in wederkerigheid.

Uit eigen ervaring kan ik zeggen dat een nadere bestudering en toepassing van de haptonomie het nodig maakt om samen met anderen, studiegenoten, adequate feedback te ontvangen van daartoe geschoolde personen. Vanuit deze wijze van studie is het mogelijk de haptonomie toe te passen in de dagelijkse praktijk van de opvoeding, het onderwijs of de gezondheidszorg. Ook na jaren levert deze manier van voortdurende studie een schat aan ervaring en informatie op, die de persoonlijke ontplooiing sterk stimuleert. De betekenis van deze scholing en vorming laat zich ervaren en toepassen in de haptonomische hulpverlening, binnen het kader van het beroep in de gezondheidszorg dat iemand uitoefent. Het ontwikkelen van ons haptisch vermogen is van groot belang en staat voor ons vermogen om van nature samen te leven met anderen, de ander een helpende

hand te reiken en te respecteren dat een ieder zijn eigen plaats in de wereld inneemt, op zijn persoonlijke wijze en daarvoor verantwoording kan en durft te nemen.

In dit kader pleit ik ervoor dat zich in Nederland met betrekking tot de haptonomie een zekere openheid gaat ontwikkelen tussen de mensen die zich vanuit hun beroep in de gezondheidszorg, de psychologie en de opvoeding bezig houden met deze wetenschap. De haptonomie heeft zich ontwikkeld in die beroepen waarin de hulpbehoevende mens centraal staat. Daaraan is elk handelen te toetsen, juist in de ontwikkeling van de wetenschap van de haptonomie. In deze beroepen kan het handelen getoetst worden aan de mate waarin het belang van de ander gediend wordt. Indien het eigenbelang prevaleert kan dit handelen als onethisch gekwalificeerd worden. Juist in de ontwikkeling van de wetenschap haptonomie is het van groot belang uit te stijgen boven ons eigenbelang. Het zoeken naar begaanbare wegen om elkaar te ontmoeten in wederkerig respect, waarin duidelijkheid een belangrijke rol behoort te spelen, is een uitdaging die ik niet uit de weg wil gaan. Bovendien verdient echte wetenschap een internationaal niveau en internationale wetenschapsbeoefenaars, zoals in de haptonomie het geval is; het zou jammer zijn als de mensen die zich betrokken voelen bij de haptonomie in Nederland, zich niet zouden willen aansluiten bij dit internationale niveau. Dit is in veel opzichten van vitaal belang.

Literatuur

- Blechsmidt, E., (2004) *The Ontogenic Basis of Human Anatomy A Biodynamic Approach to Development from Conception to Birth*. Berkeley: North Atlantic Books
- Goldschmidt, T., (2000) *Oversprongen*. Prometheus Amsterdam
- Maso, I., (1989) *Kwalitatief onderzoek*. Boom Amsterdam.
- Prins, H.H.T., (1996) *Ecology and behaviour of the African buffalo. Social inequality and decision making*. Chapman and Hall.
- Veldman, F., (1989) *Haptonomie Science de l’Affectivité Redécouvrir l’Humain*. Presses Universitaires de France, 8ste editie 2001
- Veldman, F., (2004) *Haptonomie amour et raison*. Presses Universitaires de France.
- Veldman, F., (2004) *Leven Zin, Inhoud en Betekenis. Levenskunst en Levenslust In: Haptonomisch Contact. Special – December 2004*.
- Wester, F., (1991) *Strategieën voor kwalitatief onderzoek*. Muiderberg: Dick Continho
- Yin, R.K., (1989) *Case Study Research Design and Methods*. London: Sage Publications

Bestaan of Zijn
dat is een vraag
maar als bestaan
Zijn wordt
waar blijft dan het bestaan
en als ons Zijn een Worden is
naar een beter bestaan
is dan niet Zijn
maar bestaan
het hoogste ideaal?

GERT KLABBERS

Antwoord op de “open brief” van de “Academie voor Haptonomie” in het H.C. van december 2004.

Frans Veldman

Het moge duidelijk zijn dat ik, *uit de aard der zaak*, met veel belangstelling heb kennis genomen van deze “open brief”. Hij vraagt om een “regelmatige bezinning en uitwisseling” waarbij de *discussie* niet geschuwd zal worden (Men herleze mijn bijdrage “Qua vadimus” omtrent dat begrip in het H.C. van september 2004).

Teneinde in alle opzichten volstrekte duidelijkheid te verschaffen, acht ik het van determinerend belang primordiaal de uitgangspunten en structuur van de internationale wetenschappelijke ontwikkelingen en van de daaruit voortvloeiende organisatorische opzet, sinds 1979 – mijn vertrek naar Frankrijk – uiteen te zetten.

Na eenmaal in 1979/80 in Parijs uitgenodigd te zijn tot een reeks van conferenties en praktische demonstraties binnen de medische kaders van de gezondheidszorg, die getuigden van een zeer grote interesse, ontstond aldaar de onontkoombare noodzaak tot het aldaar stichten in 1983 van een wetenschappelijk op onderzoek en ontwikkeling gericht Centrum. Gaandeweg bleek al zeer spoedig dat daarbij tevens diende te worden voorzien in de grote vraag naar opleidingen.

Dit leidde – binnen het kader van de daartoe in Frankrijk geldende wetgeving – tot de *stichting “Association Scientifique loi 1901” sans but lucratif*: een niet mercantilistisch, dat is geenszins op winstbejag en profijt gericht wetenschappelijk Centrum: het C.I.R.D.H.; Centre International de Recherche et de Développement de l’Haptonomie (Internationaal Centrum tot Onderzoek en Ontwikkeling van de Haptonomie), als zodanig officieel erkend als wetenschappelijk onderzoekscentrum onder het Codenummer APE 731 Z, en als erkend internationaal opleidingscentrum: N° de déclaration d’existence de formation: 91.66.00481.66.

Een Centrum, dat vanaf het eerste begin, een enorme belangstelling verwierf, alsmede een zeer groot aantal gegadigden voor opleidingen.

Het C.I.R.D.H. richt zich *uitsluitend*, zonder uitzondering, tot gekwalificeerde, gediplomeerde, *beroepsbeoefenaren binnen de officiële gezondheidszorg*: artsen, psychologen, (ortho-)pedagogen en, selectief, enkele erkende, gediplomeerde, paramedische beroepen.

Het C.I.R.D.H. heeft zeer bewust nimmer gebruik gemaakt van wervingsadvertenties, daar zulks – gezien de kenmerkende strekking en betekenis der haptonomie voor de volksgezondheid – in strijd wordt geacht met de daarvoor geldende ethiek en deontologie.

Desalniettemin is het aantal gegadigden tot onze opleidingen regelmatig dermate groot, dat soms onvermijdelijk wachtlijsten ontstaan. Dank zij de professionele leden van ons wetenschappelijk college, slagen wij erin daaraan het hoofd te bieden.

Het C.I.R.D.H. kent de navolgende opleidingen:

1. *De pré-, peri- en postnatale, affectief-bevestigende, ouder-kind begeleiding*. Toegankelijk voor: gyneco-obstetrici, vroedvrouwen, kinderartsen en – selectief – klinische psychologen

(gezondheidspsychologen die zich met de problemen van echtparen binnen die context bemoeien, na de opleiding haptopsychotherapie te hebben gevolgd en afgesloten).

2. Hierop aansluitend de ***hapto-obstetrie***, toegankelijk voor gyneco-obstetrici en vroedvrouwen die in practis de haptonomische geboorte begeleiden.
 3. De opleiding ***hapto-puériculture***: de haptonomische direct-postnatale kinderverzorging; toegankelijk voor daartoe gediplomeerde verplegenden en kinderartsen. (postnatale klinische zorg tijdens het verblijf in het ziekenhuis of in het geboortehuis).
- Deze drie opleidingen omvatten derhalve zowel de fysische als de psychische ontplooiing van het kind vanaf de conceptie tot en met het voleinden van het eerste levensjaar.
4. De ***hapto-pedagogie***. Een van de meest intensieve en veeleisende opleidingen binnen de haptonomie, omvattende successievelijk de opeenvolgende levensfasen: 0-3 jaar, 3-6 jaar, 6-10 jaar, 11-14/15 jaar en tenslotte de adolescentie van 14/15 tot en met 18 jaar. Toegankelijk voor kinderartsen, kinderpsychiaters, psychologen, orthopedagogen en – selectief – gespecialiseerde paramedische beroepen en opvoedkundigen, die zich meer specifiek met ontwikkelingsstoornissen bij kinderen bemoeien, na het beëindigd hebben van één der, hieronder sub. 5 en 6 genoemde, opleidingen.
 5. De opleiding ***haptosynesie*** specifiek gericht op de haptonomische en kinesionomische behandeling en begeleiding van mensen met fysieke aandoeningen, handicaps en dergelijke. Toegankelijk voor huisartsen, fysiotherapeuten, psychomotrici en verpleegkundigen.
 6. de opleiding ***haptopsychotherapie***, een eveneens zeer veeleisende opleiding. Toegankelijk voor artsen (psychiaters, kinderpsychiaters, huisartsen, gyneco-obstetrici, geriateren en gezondheidspsychologen die zich bekommeren om de psychotherapeutische begeleiding van patiënten.

Een aanvullend onderdeel van deze opleiding is de ***haptopsychagogie*** meer specifiek gericht op mentale ontwikkelingsstoornissen die een gezonde gevoels- (gemoeds-) ontwikkeling in de weg staan.

7. De haptonomische ***“mantel”-zorg*** (“palliatieve zorg”) omvattende de begeleiding van ernstig ongeneeslijke zieken en stervensbegeleiding. (Een opleidingsonderdeel dat ook in de haptosynesie-opleiding aanvullend wordt verstrekt).
8. De ***klinische kinesionomie*** die zich bekommert om de klinische zorg in ziekenhuizen, verzorgings- en bejaardencentra, etc. Toegankelijk voor paramedici (verpleegkundigen en fysiotherapeuten), verbonden aan een verpleegkundige opleiding.

Deze opleidingen worden voorafgegaan door specifieke inleidings-seminaria en re-gelmatig vervolgd door *bijbscholingscursussen*.

Al deze opleidingen zijn aan een zeer strikte ethische deontologie onderworpen, en geveiligd van elke vorm van alternatieve genees- of behandelwijzen, lichaamsgerichte technieken en methodes, spirituele en esoterische – sectaire – zienswijzen, en dergelijke waarmee de haptonomie te enen male ***absoluut onverenigbaar is*** en *zeker nooit mag worden vergeleken of vermengd!*

De oorspronkelijk nog in Nederland aangevangen β -opleiding voor haptotherapie is niet meer vervolgd, daar deze onvermijdelijk was aangepast aan paramedische beroepen, zoals de fysiotherapeuten, die beroepsmatig uitsluitend lichaamsgericht hebben leren werken.

De haptonomische nadrukkelijk *persoon*gerichte mensbenadering vereiste echter dermate een aangepaste omscholing, dat wij in Frankrijk, de meer *psychotherapeutische* hoedanigheid daarvan niet meer hebben ingevoerd binnen een dergelijke opleiding, doch in plaats daarvan ons hebben beperkt tot de opleidingen *haptosynésie* A en B, meer specifiek gericht op de behandeling van *fysieke* aandoeningen, handicaps, etc. bestemd voor deze beroepsgroepen.

Ik ben *nimmer* op de hoogte gesteld of geraadpleegd terzake van de inhoud, de kwaliteit en de opzet van het onderricht in de professionele haptonomische toepassingspraktijk van de in Nederland, sinds mijn vertrek naar Frankrijk, elkaar beconcurrerende “opleidingen” die, naar mij uit diverse publicaties is gebleken, zich blijken te schikken onder “*alternatieve*”, specifiek rationalistische lichaamsgerichte aanrakings-technieken of *benaderingswijzen* (o.a. test *consumentengids!*). Dat op zich is reeds een uitermate kenmerkend (bedenklijk) gegeven, tekenend voor de situatie in Nederland, hetwelk gaandeweg heeft bijgedragen aan de aldaar onstane “scheiding van geesten” en de onsamenhangende, onderling uiteenlopende opleidings-representaties onder de noemer “haptonomie”!

Ik ben echter wel regelmatig benaderd en bezocht vanuit Nederland door personen die nadere informatie zochten omtrent de *authentieke* haptonomie en haar toepassingen, dan wel hulp zochten en daarbij blijk gaven van hun onvrede, ongenoegen en bevreemding met betrekking tot de toestand in Nederland en de daar verstrekte “opleidingen”.

Het is mij (uit zulke benaderingen en ontmoetingen) gebleken dat met name het niveau van kennis en inzicht in Nederland omtrent de haptonomie en haar toepassingsmogelijkheden geenszins vergelijkbaar is met haar feitelijke fenomenologie en de internationale ontwikkelingen sinds 1975.

Enkele jaren geleden zocht Uw Academie contact met mij om tot een uitwisseling van kennis en ontwikkelingen te komen. Ik heb daar in eerste instantie positief op gereageerd, doch werd *reeds zeer kort daarna* door U geïnformeerd omtrent Uw strevingen naar een verspreiding van (onderricht in) de haptonomie *buiten officiële beroepsverbanden binnen de gezondheidszorg om*. Omdat ik dat niet slechts als bevreemdend en in strijd met de haptonomische fenomenaliteit achtte, zag ik mij gedwongen daardoor een mogelijke opening tot nader overleg en uitwisseling te vermijden, daar ik zulks absoluut *onverenigbaar* achtte met de *ethische* normen van de haptonomie.

U noemt, in dit verband, onder N°3 in Uw brief, dat U naast de deskundigheidsbevordering van degenen die de “basisopleiding” hebben gevolgd, via een afdeling “*diensten*”, een *open* aanbod doet plaats vinden over de haptonomische mensbenadering, buiten elk beroepsverband in de gezondheidszorg en de daarin geldende praktische toepassingen om. Dat is voor iedereen die de wetenschap en praktijk der haptonomie tot in finesses kent volstrekt een onbegrijpelijke en onaanvaardbare zaak, daar zij daarbinnen nooit in haar betekenis voor de

gezondheidszorg zal kunnen worden begrepen en derhalve de haptonomie zal doen degraderen tot een vorm van (niet serieus te nemen) mercantilistische leergangen voor o.a. managers (*sic!*), (sport-)masseurs en anderszins effectbeluste beroepen, etc..

U stelt het “goed van de haptonomie” niet voor “*professionals*” (in de integrale gezondheidszorg?) te willen reserveren, maar geeft daarmee blijk van volkomen onbegrip met betrekking tot het *wezen* van de haptonomie en haar belang voor de mensheid en de *volksgezondheid* (in al haar betekenissen en dimensies).

Als “haptonomisch” gekwalificeerde opleidingen, waarvoor de daarvoor geldende *professionaliteit* voorop wordt gesteld, zich te buiten gaan aan “opleidingen” voor leken, buiten elk officieel beroepsverband binnen de gezondheidszorg om, dan kunnen wij niet anders dan daarop strikt *afwijzend – zo niet afkeurend* – reageren!

De haptonomie hoort *uitsluitend* thuis in de handen van mensen, die er ook op een *ethische verantwoordelijke wijze* mee kunnen omgaan.

Ik heb het verslag van de “workshop” “*de man ontdekt*” in H.C. gelezen en kan niet ontkomen aan de indruk dat hier ook in zekere zin sprake is van een vorm van methodische verrationaliseerde “*sensitivity training*” die niets, maar dan ook niets, met de haptonomie gemeen heeft, doch in tegendeel zelfs in strijd is met haar fundamentele grondprincipes.

Ik deel overigens wel Uw mening dat de haptonomie van belang voor “het gewone leven is”, maar zeker niet dat zij *als zodanig* binnen verpopulariseerde (= verpauperiserende) “leergangen” of workshops dient te worden geïntroduceerd. Dat betekent simpelweg een volledig verlies van haar fundamentele waarden voor de menselijke samenleving en voor de volledige, esthetisch-geleide, menselijke (zelf-)ontplooiing, die uitsluitend naar zin, inhoud en betekenis kan worden ingeleid via gerichte, zingevende opvoeding, door *professioneel onderricht, en affectief-bevestigende psychagogische begeleiding of therapie*.

In feite is er mijns inziens in velerlei opzichten sprake van een ontwaarding van de haptonomie als wetenschap van de affectiviteit: die, zoals de titel van mijn boek stelt, streeft naar “*Redécouvrir l’Humain*” de (her-)ontdekking en de vervolmaking van het expliciet *menselijke*, waarvoor een grondige, doelgerichte, *professionele* opleiding binnen de kaders van de gezondheidszorg absoluut vereist is.

Het lijkt mij zinvol en essentieel er op te wijzen dat – wil de haptonomie van belang voor “het gewone leven” kunnen zijn – een daarvoor doelgerichte *pedagogische, psychologische en medische* mensbenadering daaraan ten grondslag zal dienen te liggen. Slechts door een verantwoorde, alleszins op de sociaal-communicatieve en affectieve omgang gerichte, conditionele mensbenadering via psychagogisch-haptonomische grondbeginselen is dat te bereiken en niet via “workshops” e.d.!

Tenslotte: Het gebruik maken van een oorspronkelijk levenswerk via artikelen, conferenties, boekwerken en dergelijke, zonder zich te verstaan met een nog in leven en onderzoeks-actief zijnde auteur/grondlegger getuigt – binnen de internationale wetenschapsethiek

– van een gebrek aan respect, waardering en ethisch normbesef, hoe men dat ook keert of wendt. Indien U volhardt in Uw opvatting terzake, zoals verwoord in Uw open brief, wordt een uitwisseling van kennis, ervaring, inzichten, opvattingen en praktische toepassingsmogelijkheden bijzonder moeilijk, omdat dan de meest *fundamentele* en de meest zinvolle overlegmogelijkheden daardoor worden gedetermineerd en in feite onmogelijk gemaakt.

Ik wil het vooralsnog bij dit antwoord op Uw “open brief” laten: ik acht het, in plaats van zo’n open briefwisseling, veel belangrijker oprecht de mogelijkheden tot overleg te onderzoeken, en daarvoor wederzijds *respectvol en vertrouwenswaardig* (vertrouwensvol) contact in de vorm van een *open dialoog* – met vermindering van elke zinloze *discussie* – te overwegen. Daartoe ben ik in principe (daarvan uitgaande) alleszins bereid.

Het is mij gebleken dat men vreest dat ik streef naar een zekere controlerende invloed op wat er zal plaats vinden. *Dan kent men mij zeer slecht!* Ik ben gewend, *in volledig vertrouwen*, fundamentele kennis over te dragen en toe te vertrouwen aan daartoe geëigende *vertrouwenswaardige* professionele “belangstellenden”. Ik heb nooit in mijn leven gestreefd naar erkenning, en heb daar ook geenszins behoefte aan, maar verdraag te enen male geen onrecht en misbruik van vertrouwen; ben daarentegen daar veelvuldig mee geconfronteerd.

Zo ik al zou willen controleren – *hetgeen dus in geen enkel opzicht het geval is!* – dan nog zou mij daartoe zowel de *tijd* als de *lust* volledig ontbreken; ik heb de handen vol aan mijn studies en onderzoeken, die al mijn levenstijd vergden en nog steeds onverminderd vergen, maar ik kan en zal nu eenmaal niet toestaan dat de haptonomie ontwaard wordt en degradeert tot een *alternatieve* methode voor mercantilistische toepassingen van lichaamstechnieken, of benaderings- en denkwijzen om de mensheid te beïnvloeden: “beter in het lijf te zitten”, dan wel *materialistisch* of *mercantilistisch* te “scholen”.

Ik hoop en vertrouw, dat mijn spontane en openhartige antwoord op de “open brief” zal worden begrepen en worden verstaan binnen de opzet om onder bepaalde, in gezamenlijk overleg vastgelegde, concrete voorwaarden tot een *zinvolle* en *doeltreffende* uitwisseling van gedachten, bevindingen, opvattingen en toepassingsmogelijkheden te komen en doe dit met in achtneming van de in Nederland, binnen een geldende tijdspanne, gebruikelijke uitdrukking: “*het is vijf voor twaalf!*”, alsmede met welgemeende hartelijke groeten,

Het mag niet, het mag nooit: seksuele intimidatie door hulpverleners in de gezondheidszorg –
Staatstoezicht op de Volksgezondheid, Inspectie voor de gezondheidszorg.
Bespreking door Mia van Luttermvelt.

De herziene uitgave van deze brochure is van augustus 2004 (1e druk 1998), verdere info op www.igz.nl. De meeste hulpverleners zullen deze brochure wel hebben ontvangen. Los van de bijlagen met relevante artikelen uit het Wetboek van Strafrecht, adressen van de Inspecties voor de Gezondheidszorg en de Tuchtcolleges, staat er veel lezenswaardigs in. Voorzover u dat nog niet wist: seksuele intimidatie is strafbaar.

Seksueel getint gedrag is nooit toelaatbaar in de relatie tussen hulpverleners en patiënten en cliënten. Onder geen enkele omstandigheid. Ook niet als de patiënt hier nadrukkelijk op aanstuurt. Naast ontucht met minderjarigen en mensen die zijn opgenomen, is nu ook ontucht met volwassen patiënten in een niet-klinische setting strafbaar.

Vormen van grensoverschrijdend gedrag zijn: Erotiserend en seksualiserend gedrag. 'Hierbij gaat het om hulpverleners die ongepaste affectieve gevoelens uiten (in woord en/of gedrag).' Onnodige aanraking. Onnodige ontkleding. Onnodig inwendig en uitwendig onderzoek. Ontucht met misbruik van gezag. Aanranding. Verkrachting.

Er zijn wettelijke normen. Er zijn procedures voor klachten en meldingen. Ook al is melding nog niet verplicht, de inspectie ontvangt regelmatig melding van seksuele intimidatie. En er is beleid om seksueel misbruik te voorkomen. De preventie begint bij de hulpverleners: al in de opleiding moet hier aandacht voor zijn. Instellingen moeten beleid ontwikkelen om seksueel misbruik te voorkomen. De meeste beroepscode en/of gedragsregels bevatten bepalingen ter preventie van seksuele intimidatie binnen een hulpverleningsrelatie. Deze maken deel uit van de professionele standaard die voor de tuchtrechter een belangrijke bron voor toetsing van handelingen is.

Om 'de samenzwering van stilzwijgen' te doorbreken wordt aanbevolen een meldingscode in te stellen. Met het oog op de gewenste laagdrempeligheid wordt aanbevolen per instelling of beroepsvereniging een onafhankelijke vertrouwenspersoon aan te stellen. Ook wordt gepleit voor een systeem van intercollegiale toetsing en intervisie voor de preventie en het bespreekbaar maken van seksuele intimidatie. Er zal aandacht en begeleiding moeten zijn bij de dreiging van grensoverschrijdend gedrag.

Een theorie van de presentie – Andries Baart, uitg. Lemma, Utrecht, 2001.
ISBN 90-5931-321-6, EUR 47,40, 918 pp.
Bespreking door Wim Laumans.

Het boek benadrukt het belang van de aanwezigheid in de hulpverlening op al die terreinen van het leven waarvan men mag stellen dat de hulpvrager zelf de deskundige is. In 2004 verscheen de derde druk.

De achterflap van het boek vermeldt:

“ Een wezenlijk ingrediënt van hulp die helpt is aandachtige nabijheid, waarin de helper -

beroepskracht of niet – zich nauwgezet afstemt op wie bijstand zoekt. Zo eenvoudig als het klinkt, zo moeilijk is het ook en zo zelden komt het er werkelijk van; maar hoe slechter je eraan toe bent, hoe wenselijker dat dat toch gebeurt.

In het boek worden beroepspraktijken geanalyseerd waarin dat zoeken van nabijheid en afstemming met een ongewone radicaliteit geschiedt. Die aanpak wordt de presentie-benadering genoemd...”

“ Een toegankelijk boek dat dicht bij de realiteit van alledag blijft en dat mensgerichte beroepskrachten, van wijkagent, verpleegkundige en opbouwwerker tot pastor, onderwijzer en maatschappelijk werker aangaat.”

Prof.dr.Andries Baart is stafmedewerker van Actioma en bijzonder hoogleraar aan de Katholieke Theologische Universiteit te Utrecht.

Wilt u meedoen?

Één van onze doelstellingen is een platform te zijn voor De Haptonomie. Een écht Haptonomisch Contact tussen schrijvers, lezers en redactie.

Uw bijdragen zijn dus meer dan welkom.

Mia van Luttervelt

eindredactie@haptonomischcontact.nl

Wim Laumans

hoofdredactie@haptonomischcontact.nl

**Wilt u uw bijdragen vóór
30 april a.s. inzenden?**

Een inleiding in de haptonomie

Over kleine dingen

Auteur: drs. T.A.C.M. Gerritse

De hoofdschotel van dit boek is het presenteren van de haptonomie als geheel van inzichten. Het uiteindelijke doel is om de haptonomische inzichten daadwerkelijk toe te passen in uw praktijk van zorg en hulpverlening. Een scala van toepassingen komt aan de orde, zoals de haptotherapie, haptonomische begeleiding bij zwangerschap en bevalling en kinesionomie.

De auteur koos in dit boek voor een vijfdeling: een oriënterend deel met theoretische achtergronden en uitgangspunten, de menselijke lichamelijke, het menselijk gevoelsleven, het hart van de haptonomie en tenslotte de toepasbaarheid en toepassingen van de haptonomie.

Dorus Gerritse gaf o.a. colleges in wijsgerige antropologie, heeft tientallen publicaties over haptonomie op zijn naam staan en gaf samen met haptotherapeut Ted Troost gastcolleges.

Haptonomische
inzichten daadwerkelijk
toepassen!

Over kleine dingen
Een inleiding in de haptonomie

ISBN 90 352 2540 6 /
2e druk / 2002 / 352 blz. /

€ 29,50

JA, stuur mij

_____ ex. *Over kleine dingen* / ISBN 90 352 2540 6 / à € 29,50

Organisatie: _____

T.a.v. dhr./ mw.: _____

Adres: _____

Postcode/plaats: _____

Telefoon: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Stuur (een kopie van) de antwoordstrook in een envelop zonder postzegel naar: Elsevier Gezondheidszorg, Afdeling Marketing, Antwoordnummer 2594, 3600 VB Maarssen, Telefoon: 0314 358 358, Fax: 0346 577 950, gezondheidszorg@reedbusiness.nl, www.elseviergezondheidszorg.nl

ELSEVIER Gezondheidszorg

Elsevier Gezondheidszorg is een onderdeel van Reed Business Information.

Geldig tot 31/12/2003. Prijzen boeken incl. BTW en excl. verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden. Boeken zijn ook verkrijgbaar in de boekhandel. Statutair gevestigd te Amsterdam. Op alle aanbiedingen, offertes en overeenkomsten zijn van toepassing de algemene voorwaarden die zijn gedeponeerd bij de KvK in Amsterdam. Handelsregister Amsterdam 33.293.475. Uw opgegeven gegevens kunnen worden gebruikt voor het toezenden van informatie en/of speciale aanbiedingen door Reed Business Information en speciaal geselecteerde bedrijven. Indien u hiertegen bezwaar heeft, stuurt u een brief naar Reed Business Information, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

Haptonomisch Contact

De Otter 29 • 7414 HZ Deventer • www.haptonomischcontact.nl